

Satul Capaclia
Raionul Cantemir

Aprobat prin
Decizia Consiliului Local al Satului Capaclia
№ _____ din _____

Primar - Busuioc Alexei

PLANUL STRATEGIC DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A SATULUI CAPACLIA (r. nul Cantemir)

2017-2022

Executant:

Compania „Succes Consulting” SRL
Republica Moldova, mun. Chișinău, MD - 2004
str. M. Kogălniceanu 24/1, tel./fax: 27-13-13

Iulie 2017

CUPRINS

ABREVIERI	2
1. INTRODUCERE	6
2. CADRUL GENERAL AL PLANULUI STRATEGIC	9
2.1. VIZIUNEA	9
2.2. MISIUNEA	9
2.3. VALORILE PLANULUI STRATEGIC	9
2.4. OBIECTIVELE PLANULUI STRATEGIC	10
3. PROFILUL SOCIO-ECONOMIC AL LOCALITĂȚII	13
3.1. DATE GENERALE	13
3.2. POTENȚIALUL UMAN	16
3.3. INFRASTRUCTURA DE UTILITĂȚI PUBLICE	18
3.3.1. Alimentarea cu energie electrică, iluminat stradal	18
3.3.2. Alimentarea cu apă	18
3.3.3. Canalizare	18
3.3.4. Alimentarea cu gaze naturale	20
3.3.5. Alimentarea cu căldură	20
3.3.6. Telecomunicații	20
3.3.7. Rețeaua de drumuri	20
3.3.8. Fondul locativ	21
3.4. ECONOMIA LOCALĂ	22
3.5. EDIFICII SOCIALE	23
3.5.1. Educație	23
3.5.2. Sănătate, asistența socială	24
3.5.3. Cultura	24
3.6. SUPRAFAȚA ADMINISTRATIVĂ, FONDUL FUNCIAR	24
3.7. MEDIUL AMBIANT	26
3.8. CAPACITATEA INSTITUȚIONALĂ	28
3.9. SECTORUL ASOCIATIV	29
3.10. PORTOFOLIUL DE PROIECTE REALIZATE	30
4. PROCESUL DE ELABORARE A PLANULUI STRATEGIC DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A SATULUI CAPACLIA, R.NUL CANTEMIR	31
4.1. ÎNȚIEREA PROCESULUI DE PLANIFICARE STRATEGICĂ	31
4.2. ÎNFIINȚAREA ECHIPEI DE PLANIFICARE	31
4.3. INTERVIEVAREA LOCUIȚORILOR	33
4.4. ANALIZA SWOT	39
4.5. CONCORDANȚA STRATEGIILOR DE DEZVOLTARE REGIONALĂ (RAIONALĂ) CU CEA LOCALĂ	46
5. STABILIREA OBIECTIVELOR PLANULUI STRATEGIC	47
5.1. OBIECTIV STRATEGIC 1. IMPLEMENTARE, DEZVOLTAREA ȘI EFICIENTIZAREA INFRASTRUCTURII PUBLICE LOCALE	47
5.2. OBIECTIV STRATEGIC 2. ASIGURAREA CONDIȚIILOR PENTRU CREAREA UNOR ACTIVITĂȚI ECONOMICE RENTABILE, SPORIND NUMĂRUL LOCURILOR DE MUNCĂ	48
5.3. OBIECTIV STRATEGIC 3. MODERNIZAREA ȘI EFICIENTIZAREA SISTEMULUI DE EDUCAȚIE, OPTIMIZAREA SISTEMULUI DE SĂNĂTATE ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ ÎN SATUL CAPACLIA, R.NUL CANTEMIR	49
5.4. OBIECTIV STRATEGIC 4. REABILITAREA, MODERNIZAREA INFRASTRUCTURII CULTURALE ȘI DE AGREMENT, PUNEREA ÎN VALOARE A PATRIMONIULUI CULTURAL AL LOCALITĂȚII	50
5.5. OBIECTIV STRATEGIC 5. PROTECȚIA MEDIULUI AMBIANT, INFORMAREA ȘI IMPLICAREA POPULAȚIEI ÎN VEDEREA UTILIZĂRII RAȚIONALE A RESURSELOR NATURALE	51

5.6.	OBIECTIV STRATEGIC 6. IMPLEMENTAREA ÎN ACTIVITATEA APL A UNUI SISTEM INSTITUȚIONAL MODERN ȘI TRANSPARENT, IMPLICAREA CIVICĂ ÎN DEZVOLTAREA SATULUI ȘI ÎN PROCESUL DECIZIONAL.....	52
6.	REALIZAREA PLANULUI STRATEGIC.....	53
6.1.	ETAPE DE IMPLEMENTARE	53
6.2.	RISCURI ȘI IMPEDIMENTE ÎN PROCESUL DE IMPLEMENTARE, METODE DE PREÎNȚĂMARE	53
7.	MONITORIZAREA PLANULUI STRATEGIC.....	56
7.1.	CADRUL INSTITUȚIONAL DE MONITORIZARE	56
7.2.	RAPORTAREA ȘI INDICATORII DE MONITORIZARE	57
8.	PLANUL DE ACȚIUNI, TERMENI ȘI RĂSPUNZĂTORI.....	65
8.1.	CONSIDERAȚII GENERALE.....	65
8.2.	OBIECTIV STRATEGIC 1. IMPLEMENTAREA, DEZVOLTAREA ȘI EFICIENTIZAREA INFRASTRUCTURII PUBLICE LOCALE.....	66
8.3.	OBIECTIV STRATEGIC 2. ASIGURAREA CONDIȚIILOR PENTRU CREAREA UNOR ACTIVITĂȚI ECONOMICE RENTABILE, SPORIND TOTODATĂ NUMĂRUL LOCURILOR DE MUNCĂ ÎN LOCALITATE.....	68
8.4.	OBIECTIV STRATEGIC 3. MODERNIZARE ȘI EFICIENTIZAREA SISTEMULUI DE EDUCAȚIE, OPTIMIZAREA SISTEMULUI DE SĂNĂTATE ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ ÎN SATUL CAPACLIA, R.NUL CANTEMIR.....	70
8.5.	OBIECTIV STRATEGIC 4. REABILITAREA, MODERNIZAREA INFRASTRUCTURII CULTURALE ȘI DE AGREMENT, PUNEREA ÎN VALOARE A PATRIMONIULUI CULTURAL AL LOCALITĂȚII.....	72
8.6.	OBIECTIV STRATEGIC 5. PROTECȚIA MEDIULUI AMBIANT, INFORMAREA ȘI IMPLICAREA POPULAȚIEI ÎN VEDEREA UTILIZĂRII RAȚIONALE A RESURSELOR NATURALE.....	74
8.7.	OBIECTIV STRATEGIC 6. IMPLEMENTAREA ÎN ACTIVITATEA APL A UNUI SISTEM INSTITUȚIONAL MODERN ȘI TRANSPARENT, IMPLICAREA CIVICĂ ÎN DEZVOLTAREA SATULUI ȘI ÎN PROCESUL DECIZIONAL.....	76

Lista tabelelor

Tabelul 1.	Lista întreprinzătorilor ce activează pe teritoriul Satului Capaclia, r.nul Cantemir.....	20
Tabelul 2.	Efectivul animalelor și păsărilor în gospodăriile populației.....	23
Tabelul 3.	Structura suprafețelor administrative a Satului Capaclia, r.nul Cantemir.....	26
Tabelul 4.	Lista ONG-urilor din satul Capaclia, r.nul Cantemir.....	29
Tabelul 5.	Proiecte implementate în s. Capaclia, r.nul Cantemir în anii 2004- 2017.....	30
Tabelul 6.	Componența echipei de planificare.....	32
Tabelul 7.	Metode de preîntâmpinare a riscurilor legate de implementarea proiectelor.....	55

Lista figurilor

Figura 1.	Structura populației din s. Capaclia, r.nul Cantemir.....	17
Figura 2.	Schema vectorială în sistemul "Om - Societate - Natură" în condiții de nerespectare a principiilor dezvoltării durabile.....	28
Figura 3.	Structura eșantionului interviuat după vârstă.....	33
Figura 4.	Structura eșantionului în funcție de pregătirea socială.....	33
Figura 5.	Soluția pentru atragerea fondurilor pentru APL.....	34
Figura 6.	Viitorul APL-urilor.....	34
Figura 7.	Relansarea economică a APL-urilor datorită:.....	35
Figura 8.	Acțiunile administrației localității sînt coordonate cu localnicii ?.....	35
Figura 9.	Problemele ce necesită soluționate de urgent:.....	36
Figura 10.	Adunările cu localnicii sunt:.....	36
Figura 11.	Cunoașteți care sunt planurile de dezvoltare a localității dvs. ?.....	37
Figura 12.	Ați fi cointerestat în obținerea unui grant pentru lansarea în afaceri ?.....	37
Figura 13.	Ați dori să vă implicați în suportul APL pentru implementarea proiectelor ?.....	38

Lista fotografiilor

Foto 1. Vedere spre satul Capaclia, r.nul Cantemir	8
Foto 2. Fântâna Zânelor în Codrii Tigheciului	16

ABREVIERI

APL	Administrația Publică Locală
ADR	Agenția de Dezvoltare Regională
AEI	Asociația de Economii și Împrumut
AEE	Agenția pentru Eficiență Energetică din RM
BS	Bugetul de Stat
BL	Bugetul Local
BR	Buget Raional
CIPS	Comisia pentru Implementarea Planului Strategic
CMF	Centrul Medicilor de Familie
CS	Centrul de Sănătate
IMM	Întreprinderi mici și mijlocii
IDEP	Institutul de Dezvoltare și Expertiză a Proiectelor
EP	Echipa de planificare
GT	Gospodărie Țărănească
FEN	Fondul Ecologic Național
FEE	Fondul pentru Eficiență Energetică din Moldova
FISM	Fondul de Investiții Sociale din Moldova
FMF	Federația Moldovenească de Fotbal
FNDR	Fondul Național pentru Dezvoltare Regională
FRN	Fondul Rutier Național
MEC	Ministerul Economiei și Comerțului din Republica Moldova
ONG	Organizații non-guvernamentale
OMF	Oficiul Medicilor de Familie
PPP	Parteneriat Public Privat
PM	Punct Medical
RDS	Regiunea de Dezvoltare Sud
RM	Republica Moldova
SRL	Societate cu Răspundere Limitată
SA	Societate pe Acțiuni
SCT	Succes Consulting
UE	Uniunea Europeană

1. INTRODUCERE

„Un sistem democratic este funcțional atunci când dezvoltarea socio-economică locală înregistrează reușite și în măsura în care se dezvoltă un spirit democratic în mentalitatea cetățenilor.”

Pentru a avea cu certitudine că politicile și programele existente corespund necesităților de dezvoltare a Satului Capaclia, r. nul Cantemir, în cadrul limitărilor impuse de resursele locale disponibile și pentru accesarea fondurilor externe s-a impus elaborarea Planul Strategic de dezvoltare socio-economică a Satului Capaclia, r. nul Cantemir pentru perioada 2017- 2022.

Planul Strategic de dezvoltare socio-economică a Satului Capaclia, r. nul Cantemir (în continuare Plan Strategic) pentru perioada 2017- 2022, cuprinde un orizont de planificare de 5 ani și este realizat cu suportul Institutului de Dezvoltare și Expertiză a Proiectelor (IDEP). Planul Strategic urmărește o dezvoltare durabilă prin valorificarea potențialului local și se înscrie în cadrul normativ existent la nivel național, regional și raional precum Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”, aprobată prin Legea nr. 166 din 11 iulie 2012, Strategia Națională de Dezvoltare regională, Strategia de Dezvoltare Regională, Regiunea Sud (2020), Programul Regional Sectorial în Eficiența Energetică pentru Regiunea de Dezvoltare Sud, Planul Operațional Regional (2016- 2021), Strategia reformei cadrului de reglementare a activității de întreprinzător (2013-2020), Programul Regional Sectorial de Management al Deșeurilor Solide pentru Regiunea de Dezvoltare Sud și alte documente de politici relevante.

Scopul proiectului – îmbunătățirea condițiilor social-economice de trai a populației Satului Capaclia, r. nul Cantemir, realizarea balanței aspectelor economice, sociale, ecologice și culturale în dezvoltarea Satului Capaclia, r. nul Cantemir, ca bază a ridicării calității vieții și asigurării dezvoltării ascendente durabile a comunității pentru o perioadă îndelungată.

Realizarea acestor obiective va aduce la:

1. Reducerea decalajului între oraș și sat, referitor la nivelul de asigurare cu obiecte de infrastructură, crearea condițiilor pentru ridicarea caracterului prestigios de domiciliere în mediul rural și contribuire la soluționarea problemelor de stat în domeniul politicii de migrație.
2. Stoparea exodului și reîntoarcerea forței de muncă calificate prin lărgirea pieței de muncă în sat și crearea condițiilor pentru diversificarea economiei rurale, crearea parcurilor industriale și agroindustriale, care pot să asigure populației rurale un nivel mai înalt de consum și participare la procesul investițional pe contul veniturilor proprii.
4. Asigurarea accesibilității și acordarea asistenței medicale la un standard calitativ nou, promovarea modului sănătos de viață.
5. Crearea condițiilor pentru dezvoltarea armonioasă a tineretului, familiei și copilului.
7. Valorificarea potențialului turistic rural.
8. Managementul efectiv al resurselor naturale și al deșeurilor.

Elaborarea și implementarea unui plan strategic de dezvoltare socio-economică a localității este condiționat de mai mulți factori. Republica Moldova riscă să între într-o fază de instabilitate și stagnare economică dacă nu vor fi întreprinse acțiuni ce a-r ridica standardele de dezvoltare umană.

Pentru stoparea fenomenului de migrație a forței de muncă și ridicarea standardelor de dezvoltare umană în mediul rural, se propune spre realizare proiecte conceptuale bazate pe viziuni noi despre dezvoltarea satului moldovenești, în contextul viitoarei aderări la Uniunea Europeană.

Prezentul document este realizat la solicitarea reprezentanților Satului Capaclia, r. nul Cantemir și reflectă atitudinea Echipei de Planificare, a locuitorilor Satului și a APL cu privire la prioritatea de dezvoltare a satului pe următorii 5 ani. Astfel, în ceea ce privește cercetarea calitativă, operatorii au utilizat interviuri în profunzime, iar cercetarea cantitativă a fost realizată prin utilizarea anchetelor. Instrumentul de colectare a datelor este chestionarul aplicat cetățenilor Satului Capaclia, r. nul Cantemir. În timpul elaborării planului strategic al comunității s-a pornit de la necesitățile locale, care au fost împărțite pe domenii de interes cu scopul delimitării domeniilor de cuprindere a strategiei care mai apoi să fie integrate în strategiile de dezvoltare a raionului Cantemir.

Strategia este un instrument de planificare a obiectivelor care reflectă nevoile actuale ale comunității și atingerea acestora în viitor.

Planul Strategic de dezvoltare socio-economică a Satului Capaclia, r. nul Cantemir reprezintă instrumentul de lucru al administrației publice locale și este agreat de întreaga comunitate locală. Prin acest mijloc se vor evita abaterile datorate urgențelor, avantajelor și dezavantajelor ce pot interveni în anumite momente. În aceste condiții, toți factorii interesați de progresul economico-social al satului vor beneficia de acest ghid de prezentare a tuturor obiectivelor de dezvoltare, prin care se indică atât direcțiile de dezvoltare specifice, cât și acțiunile punctuale ce se vor constitui ca viitoare proiecte ale administrației publice locale.

Utilizarea instrumentelor de consultare a comunității locale a determinat adaptarea tuturor propunerilor de acțiuni pentru ca într-un final planul strategic de dezvoltare socio-economică să fie în consens cu aspirațiile locuitorilor Satului Capaclia, r. nul Cantemir. Importanța acestui aspect este dată atât de certitudinea implicării viitoare a comunității în implementarea planului strategic de dezvoltare locală, cât și de posibilitatea asumării depline și conștiente a acesteia.

Metodologic, prezentul plan strategic are la bază și se fundamentează pe următoarele instrumente și proceduri de lucru:

- *analiza de conținut*
- *analiza de date statistice din surse organizate și realizate de EP*
- *interviuri în profunzime cu factori decizionali și de opinie din structura domeniilor cheie analizate*
- *analiza SWOT.*

În baza rezultatelor obținute și prin analiza tendințelor de dezvoltare au fost elaborate recomandările pentru dezvoltare socio-economică a Satului Capaclia, r. nul Cantemir pentru următorii 5 ani: obiective – programe - acțiuni/proiecte.

Pentru a putea participa la realizarea obiectivelor cuprinse în Planul Strategic de dezvoltare socio-economică, Primăria Satului Capaclia, r. nul Cantemir își va desfășura activitatea în următoarele direcții:

- *dezvoltarea mediului economic și competitiv, beneficiind de o infrastructură modernă*
- *modernizarea, dezvoltarea și eficientizarea sistemului de educație, medical, cultural, protecție socială în satul Capaclia, r. nul Cantemir.*

- *sat curată cu un management rațional al resurselor naturale disponibile*
- *promovarea și implementarea în activitatea APL a principiilor buneii guvernări și implicarea publicului în procesul de luare a deciziilor*

Condiții de implementare a planului strategic:

- acordul și susținerea planului de către cetățenii satului
- susținerea din partea sectorului privat a direcțiilor strategice de dezvoltare a satului
- informarea permanentă a cetățenilor privind progresul implementării planului.

Responsabili de implementarea planului de acțiuni de dezvoltare strategică este Primăria și Consiliul Satului Capaclia, r. nul Cantemir, precum și instituțiile administrative locale de profil (educație, sănătate, etc.). Planul de acțiune - ca instrument de planificare și implementare - conține un set de politici sectoriale pe domenii de activitate ce se aplică într-un termen determinat în scopul realizării obiectivelor generale fixate în planul strategic de dezvoltare socio-economică a localității. Periodic, Planul de acțiune necesită a fi revizuit ținându-se cont de evoluția macroeconomică la nivel național, starea economiei la nivel raional și local, precum și de opiniile comunității locale cu privire la implementarea lui.

Foto 1. Vedere spre satul Capaclia, r.nul Cantemir

2. CADRUL GENERAL AL PLANULUI STRATEGIC

2.1. Viziunea

Viziunea strategiei de dezvoltare a Satului Capaclia, r. nul Cantemir este:

"SAT, CU O POPULAȚIE NUMEROASĂ ȘI O SĂNĂTATE SATISFĂCĂTOARE , CU O ECONOMIE STABILĂ ȘI DIVERSIFICATĂ, CARE VALORIFICĂ RESURSELE LOCALE, CU O INFRASTRUCTURĂ EDILITARĂ DEZVOLTATĂ. SAT ÎN CARE SUNT PROMOVATE VALORILE LOCALE ȘI NAȚIONALE - CARE CONSTITUIE MODELE PENTRU GERAȚIILE TINERE."

și reprezintă sinteza misiunii, valorilor, obiectivelor strategice, specifice și a acțiunilor necesare pentru implementare în următorii cinci ani.

2.2. Misiunea

Pentru realizarea Viziunii strategice a Satului Capaclia, r. nul Cantemir, misiunea comunității și a autorităților publice locale este:

"DEZVOLTAREA DURABILĂ A SATULUI CAPACLIA,R.NUL CANTEMIR, ÎN SCOPUL CREȘTERII CALITĂȚII VIEȚII PRIN CREAREA UNUI MEDIU ECONOMIC ȘI SOCIAL PROSPER, SĂNĂTOS ȘI PARTICIPATIV, CAPABIL SĂ ASIGURE BUNĂSTAREA CETĂȚENILOR."

2.3. Valorile Planului Strategic

Realizarea viziunii și misiunii va fi asigurată de acceptarea de către fiecare cetățean al satului a unui sistem de valori care vor deveni norme de conduită și atitudine general acceptate în următorii cinci ani. Acest sistem este compus din următoarele valori:

Profesionalism. Această valoare se va manifesta prin competență, rapiditate și calitate în soluționarea problemelor stringente ale comunității.

Responsabilitate. Este valoarea care va asigura dezvoltarea în toate domeniile, care va fi asigurată prin asumarea de către responsabilii de implementare a obligațiilor de a efectua acțiunile până la sfârșit cu asumarea răspunderii pentru consecințe.

Transparență. Activitatea în privința implementării strategiei de dezvoltare se va desfășura fiind permanent îndreptată spre maximizarea căilor și posibilităților de informare reciprocă a factorilor de decizie și a cetățenilor pentru asigurarea clarității și înțelegerii procesului în derulare.

Activism. Această valoare este cheia succesului misiunii și trebuie să se manifeste prin simțul răspunderii în îndeplinirea obligațiilor asumate și prin perseverența la toate etapele realizării planului de acțiune.

Competență. Această valoare se va manifesta prin implicarea în rezolvarea problemelor satului a unor persoane care dispun de cunoștințele și abilitățile necesare, investiți cu exercitarea acestor atribuții și responsabili pentru acțiunile lor.

Cooperare. Strategia de dezvoltare va fi implementată doar lucrând împreună și în interes reciproc încercând să diminuăm divergențele la maxim.

Consultare. Orice acțiune cu impact asupra unei mari părți a satului va fi discutată cu întreaga comunitate și implementată cu acordul majorității.

Respect reciproc. Atitudine de stimă reciprocă atât în relațiile de serviciu, oficiale, cât și cele cotidiene.

Toleranță. Capacitatea de a te abține în situații critice, în interesul cauzei, a majorității.

Patriotism (local, național). Sentiment de dragoste și devotament față de patrie și de popor, față de locul de baștină, precum și promovarea tradițiilor și valorilor în timp și spațiu.

Meritocrație. Capacitatea de autoanaliză a activității ce se manifestă prin promovarea factorilor de decizie de în funcție de competență, profesionalism și omenie.

Onestitate. Toate părțile implicate în procesul implementării planului strategic vor da dovadă de onestitate pentru a realiza o conlucrare sinceră întru realizarea cu succes a Planului Strategic.

2.4. Obiectivele Planului Strategic

În cazul strategiilor pe termen lung trebuie să se ia în considerare cu foarte mare atenție viitoarele rezultate. Trebuie luat în calcul și faptul că rezultatul real nu poate fi prevăzut deoarece situațiile neprevăzute pot și ele să exercite o influență importantă asupra lor.

Obiectivele de dezvoltare ale satului Capaclia se pot realiza numai în condițiile unei strategii care să stabilească cu claritate alternativele de dezvoltare a localității, în funcție de aceasta, să se stabilească și structura cursurilor de calificare.

Durabilitate. Condiții mai bune de trai pentru toți locuitorii satului dar în special pentru persoanele defavorizate, precum și un minim de condiții necesare pentru un trai decent, sănătatea și bunăstarea tuturor;

Competitivitate. Permite dezvoltarea economiei proprii în context regional, național și chiar internațional, promovarea unui sector privat productiv și competitiv;

Sprijin financiar. Să poată facilita accesul la o varietate de surse financiare pentru a satisface nevoile de investiții și dezvoltare;

O buna administrare. Reacția eficientă și efektivă la problemele comunității prin responsabilizarea autorităților locale și parteneriatul cu societatea civilă.

Obiectivele strategice constituie produsul final rezultat din contopirea celor trei factori ai procesului de planificare strategică pe termen lung la nivel local: Economia, Societatea, Mediul. Pentru realizarea

Viziunii strategice activitățile tuturor factorilor implicați în procesul de dezvoltare locală vor fi orientate spre atingerea a 6 obiective strategice:

- I. Implementare, dezvoltarea și eficientizarea infrastructurii de utilități publice de calitate
- II. Asigurarea condițiilor pentru crearea unor activități economice rentabile, sporind totodată numărul locurilor de muncă în localitate
- III. Modernizarea, dezvoltarea și eficientizarea sistemului de educație, optimizarea sistemului de sănătate și protecție socială a satului Capaclia, r.nul Cantemir
- IV. Reabilitarea, modernizarea infrastructurii culturale și de agrement, punerea în valoare a patrimoniului cultural al localității
- V. Protecția mediului ambiant, informarea și implicarea populației în vederea utilizării raționale a resurselor naturale
- VI. Implementarea în activitatea APL a unui sistem instituțional modern, transparent și implicarea localnicilor în procesul de luare a deciziilor

Obiectivele de dezvoltare ale satului Capaclia, r.nul Cantemir se pot realiza numai în condițiile unei strategii care să stabilească cu claritate alternativele de dezvoltare ale satului, în funcție de aceasta, să se stabilească și structura cursurilor de calificare a funcționarilor din Primărie.

Realizarea obiectivelor de dezvoltare socio-economică durabilă va lua în considerare următoarele criterii:

- coeziunea și solidaritatea cetățenilor
- puterea satului
- dezvoltarea durabilă
- obiective de calitate globale locale - integrate

Pentru fiecare dintre acestea în domeniile de acțiune stabilite se formulează câte un obiectiv strategic (proces), astfel:

Criterii / Planuri	Social	Economic	Urbanism	Mediul înconjurător	Infrastructura
	Plan social	Plan economic	Plan Urbanism	Plan de mediu	Plan infrastructura
Coeziunea / solidaritatea Cetățenilor	Creșterea coeziunii sociale a cetățenilor Acces la informație	Creșterea numărului de locuri de munca	Politici ale teritoriului în favoarea cetățenilor	Creșterea coeziunii ecologice a cetățenilor	Asigurarea satisfacerii nevoilor de confort și civilizație
Puterea localității	Creșterea puterii sociale a satului	Creșterea puterii economice a satului	Valoare ridicată a satului	Echilibru între activități antropice și poluare	Nivel ridicat de civilizație
Dezvoltarea Durabila	Minime probleme sociale	Minime probleme economice	Valorificarea teritoriului ca resursa	Minime probleme de mediu	Optimizarea raportului nevoi / resurse
Obiective CADRU-CALITATIV	Aliniere la standarde sociale europene	Aliniere la standarde economice europene	Aliniere la standarde europene de urbanism	Aliniere la principii, standarde de mediu europene	Aliniere la standarde europene de civilizație

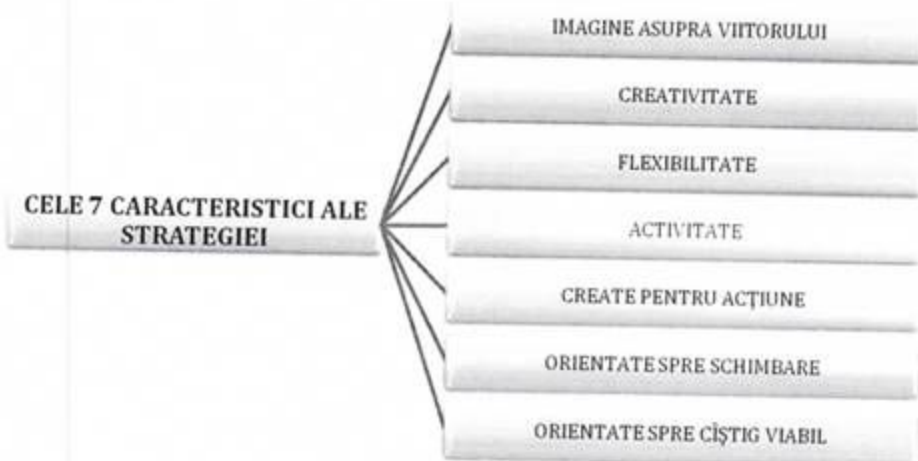
Capacitatea strategiei și a planurilor de acțiune de a răspunde nevoilor actuale, utilizând eficient resursele existente și adaptându-se viziunii generațiilor tinere reprezintă, de asemenea, un criteriu fundamental de realizare a obiectivelor majore descrise în acest capitol.

Pentru fiecare domeniu planificarea strategică se face pe 3 niveluri:

- nivel strategic - pe termen lung
- nivel tactic - pe termen mediu
- nivel de proiecte - pe termen scurt, eșalonat

În acest fel se acoperă complet aria de dezvoltare strategică a satului Capaclia pentru perioada 2017-2022.

Strategia de dezvoltare durabilă are cel puțin șapte trăsături caracteristice care se recomandă managerilor locali responsabili de acest domeniu.

Principalele obiective ale dezvoltării durabile ale satului Capaclia constau în:

- dezvoltarea infrastructurii de bază a localității;
- protecția mediului;
- întărirea coeziunii sociale și reducerea sărăciei;
- regenerare rurală.

Redactarea strategiei pornește de la următoarele premise:

- îmbunătățirea condițiilor de viață ale populației satului;
- ridicarea standardului calitativ al aspectului satului, al construcțiilor, serviciilor și al imaginii în general;
- oferirea de oportunități pentru intervenția sectorului privat în proiectele satului, fie sub forma investițiilor directe în proiecte izolate, fie sub forma parteneriatelor sau consultărilor permanente între parteneri;
- adaptarea la inevitabilele schimbări care au loc în sat.

3. PROFILUL SOCIO-ECONOMIC AL LOCALITĂȚII

3.1. Date generale

Primăria satului Capaclia intră în componența Raionului Cantemir - unitate administrativ-teritorială a Republicii Moldova. Raionul Cantemir este situat la latitudinea 46.2710 longitudinea 28.2149 și altitudinea de 42 metri față de nivelul mării. Raionul Cantemir a fost creat la 23 mai 2003, în baza legii privind reforma administrativ-teritorială nr. XIV-764 din 27.12.2001. Raionul include 27 de primării, în cadrul cărora sunt 51 localități cu o populație de aproximativ 51 100 locuitori.

Primăria Satului Capaclia este situată la latitudinea 46.3286 longitudinea 28.3997 și altitudinea de 166 metri față de nivelul mării. Primar la momentul actual este Busuioc Alexei. Conform recensământului din anul 2014 populația satului ajunge la 2148 locuitori. Distanța directă pînă în or. Cantemir este de 25 km. Distanța directă pînă în or. Chișinău este de 120 km.

Suprafața totală ocupată de domeniile satului este de circa 1712 ha, iar suprafața totală constituie 2964,65 ha.

În Dicționarul Geografic al Basarabiei din anul 1904, scris de Zamfir Arbore sunt menționate cele două localități ca: *CAPACLIA, corn. rur., în jud. Ismail, așezată în fundul văii Ițcanilor. Pozițiunea geografică: 46° 19' lat.; 26° 3' long. d. n. m. din Paris. Numărul caselor 182; populațiunea de răzeși români 2272 suflete; cai 102, vite mari 437, oi 330. Sunt vii și grădini cu pomi. La V. e satul Lărguța, iar la E. curge râulețul Ialpușel. De la Vișneuca, care se află spre N.-E., merge șoseaua spre Comrat.*

ISTORIA CAPACLIEI: Atestat în 1783. Notă statistică. Suprafața - 54,2 kmp. Distanța pînă la or. Cantemir - 25 km. Biserica Sf. Mare Mc. Dumitru (1805). Gospodării (în 1994) - 664. Populația - 2.062 de oameni (968 de bărbați, 1.094 de femei), incl. 2.052 de români, 4 ruși, 2 ucraineni, 2

găgăuzi, 2 bulgari. Apți de muncă - 560. Sectorul obștesc - 2.623 ha (arabil -1.336 ha, vii - 62 ha, livezi - 96 ha). Sectorul ind. - 306 ha. Fondul locativ - 62,4 mii mp. Case, ap. - 664, cu gaz lichefiat - 600. Fintini - 260. Drumuri - 4 km (cu îmbrăcăminte dură - 2 km). 3 magazine, 2 cafenele, o policlinică, un punct medical, o grădiniță de copii, o școală română, o casă de cultură cu instalație de cinema, o bibliotecă, un oficiu poștal, un stadion.

Sat cu o populație de peste 2.400 de locuitori, situat la 15 km mai la sud de or. și st. c. f. Iargara, la poalele Codrilor Tigheciului, pe partea dreaptă a șoselei Cantemir-Comrat, la o depărtare de 74 km de la c-rul jud. Cahul, iar de la Chișinău - de 105 km.

Dicționarul statistic al Basarabiei, editat în 1923 la Chișinău, constată scurt și clar - "intemeiat în 1783". ESM o spune mai abstract "intemeiat la sf. sec. XVIII". Bătrînii susțin, însă, că satul lor, cu numele Polana-Răzeși, exista încă în perioada lui Ștefan cel Mare, la 1470. Cert e că timp de trei veacuri pe aceste meleaguri au hălăduit triburi încîrdășite de tătari și otomani.

În timpul recensămîntului din 1835 mazilul Constantin Tamersan prezentase acte de proprietate în Capaclia-Răzeși încă din 1793. E știut că la înc. sec. XIX, după ce turanicii au fost izgoniți din Bugeac, pe vetrele străvechi moldovenești au venit români de peste Prut, dar au fost aduși aici de către Imperiul țarist, de asemenea, bulgari și găgăuzi din Balcani.

În 1803 Capaclia-Răzeși număra 32 de case și bordeie. Erau construite de românii trecuți aici cu traiul din s. Idrici, ținutul Fălciu. Mai apoi au fost aduse încă vreo câteva familii de bulgari, care, considerînd "moșia strîmtă", s-au mutat la Gloc-Maidan. În 1805 Capaclia din ținutul Codrului s-a învrednicit și de o bisericuță de cărămidă, reconstruită și reinnoită în 1893, cu hramul Sf. Dumitru.

"Numărul românilor băștinași din Capaclia s-a redus de la 160 (în 1803) pînă la 120 (în 1809), scrie savantul Ion Chirtoagă. Peste un timp la Capaclia a sosit un grup de imigranți din Balcani. În 1811 au fost înregistrați 20 imigranți transdunăreni. În anii 1812-1813 numărul imigranților transdunăreni s-a mărit puțin, ajungînd în 1816 la 32 de persoane. Tot în acest an la Capaclia au sosit 4 familii din s. Caracușeni, din ținutul Hotin. În 1817 în Capaclia locuiau 204 români băștinași. Peste un an în localitate n-a fost înregistrat nici un imigrant transdunărean". (Ion Chirtoagă. Din istoria Moldovei de sud-est pînă în anii '30 ai secolului al XIX-lea. Chișinău, 1999).

Între anii 1812-1821 îl aflăm moșier un Capaclia-Răzeși pe Vasile Rosset, care stăpînea 2.000 fălci de pămînt. Satul avea 37 de familii de țărani liberi, un preot și 3 burlaci. În 1835 moșia trecuse în posesia boierului Petrache Rosset, țăranii liberi alcătuiau o comunitate din 206 oameni (109 bărbați și 97 de femei), clerul în frunte cu preotul Vasile Erhan era compus din 7 bărbați și 7 femei.

Administrația militară rusă l-a impus pe țărani din Capaclia-Răzeși, ținutul Cahul, să pregătească în 1854 pentru armată 6000 puduri de fîn. În 1878 așezarea intrunea 160 de ogrăzi cu o populație de 345 de bărbați și 315 femei, avea 11 mori de vînt și cu tracțiune de cai, 300 de vite cornute mari, 1.000 de oi și capre. Dispunînd de 152 de vil pe o suprafață totală de 66 des., în 1895 oamenii tăiau cu lacrimi în ochi și aruncau în foc butucii molpsiți de filoxeră. În 1880 se deschise o școală de alfabetizare, primul învățător a fost Zinovia Ulinici. După ce biserica a fost prădată de bani și odoare, Maxim Bujor a procurat și a făcut danie locașului sfînt 2 clopote noi.

"Capaclia, com. rur. în jud. Izmăil, așezată în fundul văii Ițcanilor, citim în Dicționarul geografic al Basarabiei din 1904. Numărul caselor 182; populațiunea de răzeși români 2272 suflete. Sint vii și grădini cu pomi". În 1910 numărul caselor se ridică la 200. În gazeta "Drug" ("Prietenul") din

21 iunie 1914 țărani G. Saba, A. Țugulea și I. Scripcianu se pling că primarul Vicol insultă și bate oamenii.

În zilele de 2-3 febr. 1918 detașamentul maiorului român Gheorgheșu dezarmează lângă Capaclia-Răzeși o coloană de dezertori ruși care prădau și distrugeau averea oamenilor. După reunirea Basarabiei cu România, instituția "Casa Noastră" i-a împroprietărit pe 250 de locuitori de aici cu 1.259 ha de pământ. Capaclia-Răzeși din plasa Baimaclia în 1923 număra 350 de ogrăzi, 676 de bărbați și 656 de femei, o moară cu aburi, școală primară. Peste zece ani, în 1933, erau școlarizați 108 din cei 243 copii de vârstă școlară, învățători fiind soții Dumitru și Victoria Stolanovici. Cele 3 băcănii din localitate aparțineau lui Ion Nasupolo, Andrei Tulatus și Franț Gulavschi.

Autoritățile sovietice au înregistrat în toamna a. 1940 la Capaclia-Răzeși 1.624 de locuitori, dintre care 1.612 erau români basarabeni, ceilalți 12 - de alte etnii. După ani grei de război, foamete și deportări populația s-a redus catastrofal, către 1 aug. 1949 aici trăiau doar 1.053 de oameni. Monumentul maestos, înălțat în centrul satului, proslăvește eroismul consătenilor căzuți în cel de-al doilea război mondial. Prin lăureșul lui au trecut fiind răpuși în lupte: Gheorghe și Grigore Bahnaru, Haralambie Baltă, Vladimir și Timofei Butuc, Andrei, Grigore și Pavel Călugăreanu, Ion Florincă, Andrei și Ștefan Panea, Simion Panainte, Alexandru, Eremel și Dumitru Postu, Ion Sandu, Dumitru Suru, Filip Stambolliu, Gheorghe Țugui ș.a.

Deportările staliniste au smuls din această localitate 38 de oameni buni și harnici. Să-i nominalizăm: Alexandru Busuioc, Efrasinia Busuioc, Maria Busuioc, Natalia Busuioc, Nicolae Busuioc, Stepanida Busuioc, Vasile Busuioc, Zaharie Busuioc, Afinia Gulavschi, Franț Gulavschi, Ana Istrati, Elena Istrati, Ion Istrati, Nadejda Istrati, Valentina Istrati, Teodora Moraru, Ion Moraru, Alexandru Sprinceană, Alexandra Sprinceană, Constantin Sprinceană, Ecaterina Sprinceană, Fiodor Sprinceană, Ioana Sprinceană, Maria Sprinceană, Natalia Sprinceană, Ștefan Sprinceană, Eugenia Tomiță, Petru Tomiță, Vladimir Tomiță, Dumitru Tulatos, Ecaterina Tulatos, Elena Tulatos, Gheorghe Tulatos, Melania Tulatos, Mihail Tulatos, Olga Tulatos, Pavel Tulatos, Sofia Tulatos.

În anii postbelici în Capaclia a trudit o brigadă complexă a k-zului "Patria" din Cociulia. La 1 noiem. 2000 în cele 738 de gospodării de aici trăiau 2.411 cetățeni, în marea lor majoritate români. Fiecare țaran își are cota echivalentă de pământ, în mărime de 1.60 ha.

37 de viteji au apărat în 1992 pe Nistru independența și integritatea republicii, Ștefan Colnic și Andrei Soltuz au căzut în lupte cu separatiștii și cazacii venetici.

În pădurea din preajma Capacliei se află izvorul Fântina Zinelor, învăluit de taine și legende. Acum doi ani mai la deal de izvor a fost pusă piatra de temelie a Mănăstirii din Codrii Tigheciului, a doua în zona de sud a republicii, la construcția căreia participă activ enoriașii din Capaclia, din satele vecine. Clopotele vor chema în curînd credincioșii în fața altarului, la prima slujbă de inaugurare.

Foto 2 Fântâna Zânelor în Codrii Tigheciului

Așezarea economico-geografică: Satul Capaclia este în apropiere de drumurile regionale R37 Ceadr Lunga- Comrat- Cantemir și R46 Pleșeni- Iargara, ca drum de acces spre ambele drumuri de importanță națională este L605 Cociulia- Haragăș- Șamalia (drum de acces Capaclia). Satul se învecinează la Nord cu s. Cociulia, la Est cu s. Vișniova, la Sud- Vest cu s.Haragăș, la Vest s. Lărguța, la Sud cu s. Șamalia.

Prin urmare, așezarea geografică favorabilă a satului în apropiere de or. Cantemir și mun. Comrat, special apropierea de drumul de importanță națională R37 și R46, deschide premise de dezvoltare economică a satului, dezvoltarea turismului și mobilitatea populației spre centrele economice regionale, în special, de orașele sus menționate.

Fiind caracterizat prin resurse acvatice sub formă de bazine (iazuri) și având un relief predominant de altitudini înalte (până la 160 m),cu o bonitate a solurilor (65%) de nivel mediu național, relieful satului este prielnic pentru creșterea viței de vie, pomicultura, cultivarea culturilor cerealiere. Pe teritoriul satului, actualmente, nu există suprafețe afectate de alunecări de teren.

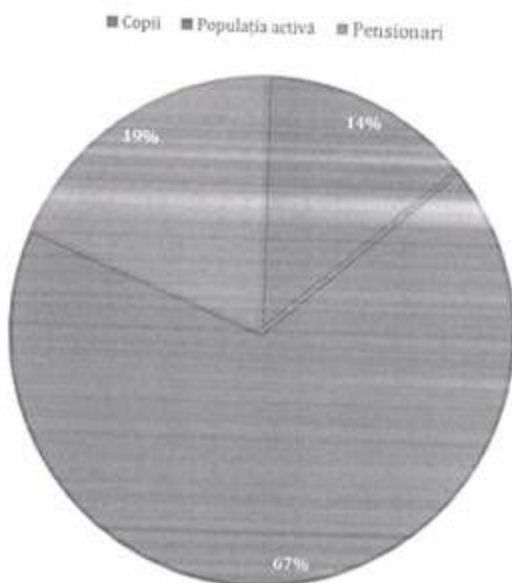
Fondul acvatic al satului este format dintr-o suprafață totală de 19,26 ha, în special iazurile(3) din localitate situat în apropierea terenurilor cu destinație agricolă. Apa potabilă pentru localnici este asigurată din cele 135 fântâni de mină și 1 fântână arteziană din perimetrul satului.

3.2. Potențialul uman

Populația Satului Capaclia, r.nul Cantemir este de **2148 persoane** (1068 – bărbați (49,72%) și 1086- femei (50,28%)). Densitatea populației satului constituie 613 locuitori/km², fiind la un nivel mai mediu față de media pe republică după acest indicator. Populația absentă din localitate (mai mult de 1 an) se ridică la 120 persoane sau 5,59% din numărul total al locuitorilor satului. Astfel, numărul populației prezente în localitate se ridică la 2028 locuitori. Din totalul populației satului, **1450 persoane sunt în vârstă aptă de muncă** (cca. 67,5%). Pe parcursul anului în jur la 300 persoane sau cca. 12,5% din locuitorii satului pleacă la munci temporare (până la 1 an), preponderent în țările UE, Rusia. Prin urmare, aproximativ jumătate din numărul total de locuitori ai satului au tendința de a pleca peste hotare pentru satisfacerea nevoilor financiare.

Conform datelor statistice copiii de vârstă 0-16 ani constituie 13,64% (293) din numărul total al populației satului, populația în vârstă pensionării (peste 62 ani - bărbați și peste 57 ani - femei) - 18,85% (405 persoane).

Figura 1. Structura populației din s. Capaclia, r.nul Cantemir

Tendința la capitolul demografic în satul Capaclia, r.nul Cantemir este preponderent stabilă comparativ cu situația pe republică. Astfel, pe parcursul ultimului an în localitate s-au înregistrat 28 decese și 27 nou-născuți. Coraportul mortalitate/natalitate este de 1,04+1.

În structura etnică a populației satului Capaclia, r.nul Cantemir predomină moldovenii/românii, populația majoritară, constituind cca. 98,64% din totalul populației, urmează rușii și ucrainenii/găgăuzii cu o pondere de 0,42% și 0,28%.

La data din 01 ianuarie 2017 erau înregistrați la Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă ca șomeri 16 persoane, ceia ce constituie cca. 1,10 la sută din populația satului aptă de muncă. Procentajul respectiv este foarte mic, comparativ cu situația reală. Neoficial, numărul șomerilor este mai mare, o parte din ei fiind încadrați în lucrări sezoniere agricole și care nu pot beneficia de ajutor de șomaj deoarece dispun de cotă de teren agricol în cadrul satului.

La momentul de față sunt încadrați în câmpul muncii 175 locuitori ai satului, ceia ce constituie cca. 12,07 % din populația aptă de muncă. Dintre persoanele respective, 140 sunt angajate în câmpul muncii pe teritoriul satului, iar altele 35 persoane - în alte localități de pe teritoriul RM. Pe lângă locurile de muncă disponibile localnicilor în cadrul satului, o parte a populației satului se deplasează la muncă în centrele raionale din apropiere. În concluzie constatăm o rată mică a angajării persoanelor active în câmpul muncii, ceia ce negativ se răsfrânge asupra veniturilor populației satului per ansamblu și stagnează dezvoltarea durabilă a localității.

3.3. Infrastructura de utilități publice

3.3.1. Alimentarea cu energie electrică, iluminat stradal

Pe raza satului Capaclia, r.nul Cantemir există rețea de linii electrice aeriene de înaltă tensiune, tensiune medie și joasă tensiune. satul este asigurată cu energie electrică de către compania ÎCS RED UNION FENOSA SA. Starea liniilor de distribuție este bună.

În prezent satul dispune de iluminare stradală pe un număr de 240 de stâlpi dotați cu becuri economice, 16 străzi. Costul lunar actual al iluminatului stradal este de achitat din bugetul local. Pentru următorii ani se va implementa proiectul de extindere a rețelei de iluminare stradală- prin mărirea numărului de piloni- proiect realizabil datorită BL, accesării fondurilor și susținerii din partea BS. În cadrul derulării proiectului de extindere a iluminatului stradal, inițial a fost necesară elaborarea proiectului tehnic, disponibilitatea suportului financiar cât și a suportului din partea distribuitorului de energie electrică. Odată cu finalizarea proiectului va fi benefică participarea ulterioară a localnicilor la suportarea costului energiei electrice consumate prin achitarea unei plăți lunare suplimentare.

3.3.2. Alimentarea cu apă

În prezent în satul Capaclia, r.nul Cantemir este implementat un sistem centralizat de alimentare cu apă a caselor de locuit și a edificiilor social-administrative.

La momentul actual 49,7 % (400) dintre gospodăriile satului Capaclia sunt conectate la rețeaua centralizată de apeduct ca urmare a implementării proiectelor de dezvoltare rurală a satului Capaclia pentru anii precedenți. Alimentarea cu apă este înfăptuită prin intermediul a 1 fântâni arteziene. Costul unui m3 de apă este de 15 lei, insuficient pentru a acoperi deservirea sistemului de apeduct și întreținerea tehnică a acestuia.

Sursa principală de aprovizionare cu apă potabilă o constituie fântânile de tip mină. În localitate sunt puse în exploatare 135 fântâni de tip mină a căror apă este utilizată de către localnici pentru necesitățile casnice de zi cu zi. Cu toate acestea, există un risc real și continuu ca în unele zone ale localităților calitatea apei din fântâni să fie nesatisfăcătoare. În acest caz, este necesară efectuarea unei analize a calității apei, cu o marcare ulterioară a fântânilor prin intermediul cerculețelor de diferite culori (caracteristice rezultatelor analizei).

Satul dispune de perspectiva construcției sistemelor de irigare pe suprafețe mici în domeniul agricol din bazinele acvatice de pe perimetrul satului. Prioritatea respectivă este una strategică atât pentru APL, cât și pentru localnici. În această direcție urmează de demarat implementarea unor proiecte de irigație la scară mică și mijlocie pe unele sectoare de teren din perimetrul agricol care sunt amplasate în imediata apropiere de bazinele și râurile menționate anterior. Construcția și reabilitarea sistemelor de irigare vor permite sporirea productivității terenurilor, cât și asigurarea unor produse agricole de calitate.

3.3.3. Canalizare

Satul Capaclia deține un sistem de canalizare centralizat vechi a apelor uzate de la locuințe și obiectele social-administrative, la acest sistem sunt conectate 25 edificii, dintre care sociale și gospodării. Majoritatea locuitorilor evacuează deșeurile în bazine neautorizate, ceea ce constituie un pericol eminent pentru starea mediului înconjurător.

Problema dată urmează a fi soluționată prin intermediul realizării proiectului de construcție și restabilire a sistemului de canalizare în s. Capaclia, r-nul Cantemir. Proiectul prevede reabilitarea și

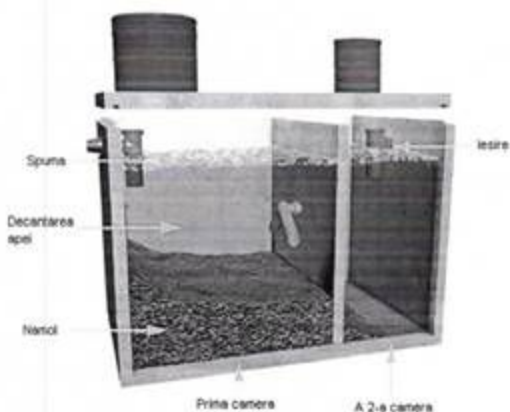
construcția sistemelor comunale de canalizare a localității menționate, iar captarea apei în sisteme comunale de canalizare va diminua efectele negative asupra mediului și în special asupra apelor subterane care sunt într-o conexiune directă cu lacurile din perimetrul localității. În rezultatul construcției și reabilitării sistemului de canalizare pentru localitățile beneficiare ca efect multiplicator vor fi serviciile de asigurare cu apă / canalizare oferite agenților economici și populației localităților satului Capaclia, îmbunătățirea mediului apelor subterane și de suprafață, cât și creșterea indicelui de sănătate a populației.

Satul nu dispune de o stație de epurare. Necesitatea unei stații de epurare funcționale și dotată modern a devenit din ce în ce mai evidentă. Pentru perioada următoare se necesită implementarea unui proiect de construcție a stației de epurare a localității și extinderea conectărilor la sistemul de canalizare.

Reguli generale pentru sistemele de colectare a apelor uzate în sistemul centralizat:

- *Cerințe pentru proiectarea, construirea și operarea în conformitate cu cele mai avansate cunoștințe tehnice, însă care nu implică costuri ridicate:*
  - dimensiunea/capacitatea sistemului de colectare în funcție de volumul și caracteristicile apelor uzate urbane;
  - prevenirea pierderilor în rețea;
  - limitarea poluării apelor receptoare datorită debitelor excedentare din rețelele de canalizare.

Sisteme individuale sau alte sisteme adecvate de epurare corespunzătoare – excepție de la regulă.

- *Cerințe pentru proiectare, construire și operare care să asigure același nivel de protecție a mediului ca și sistemul de colectare centralizat.*
Pot fi utilizate doar după evaluarea caz cu caz și după o argumentare ce se referă la absența beneficiului pentru mediu față de sistemul de colectare centralizat, sau conform situației în care sistemul de colectare necesită costuri excesive.

• Fosă Septică

Sistemele individuale de colectare a apelor uzate recomandate de ghidurile Comisiei Europene sânt în principal bazine de colectare sau alte tipuri de containere, care sânt impermeabile, iar apele uzate sânt colectate și transportate în mod regulat la o stație de epurare. De asemenea, referitor la sistemele individuale de epurare a apelor uzate sânt acceptate acele procese de epurare care să asigure efluenți ai căror calitate să nu aibă efecte adverse asupra mediului. Pot fi utilizate bazinele de

stocare a apelor uzate de tip etanș vidanjabil (exemplu: fose septice), iar calitatea apelor uzate colectate și epurate să respecte cerințele în vigoare.

3.3.4. Alimentarea cu gaze naturale

Lipsa rețelelor de distribuție a gazelor naturale pe teritoriul localității este marcată de către localnici ca una dintre problemele actuale ale satului. Gospodăriile fiind nevoite să își asigure prepararea hranei la aragaze aprovizionate din butelii de gaz lichefiat, precum și la sobe cu lemne/cărbune. Una dintre problemele majore la conectarea gospodăriilor la gaze naturale este lipsa inițiativei private și a mijloacelor bănești, plus la aceasta și costul ridicat a 1m³ gaz natural furnizat consumatorului final, privit ca un element demotivant.

Operatorul de rețea poate refuza argumentat eliberarea avizului de racordare solicitantului în cazul în care se confruntă cu lipsă de capacitate, inclusiv pe motiv că nu există rețea de gaze naturale sau dacă rețeaua de gaze naturale nu permite satisfacerea cerințelor în gaze naturale ale solicitantului. Refuzul trebuie motivat și justificat în modul corespunzător. Operatorul de rețea este obligat să ofere solicitantului informații pertinente despre măsurile necesare extinderii rețelelor de gaze naturale și despre termenele concrete de realizare a extinderii rețelelor de gaze naturale.

3.3.5. Alimentarea cu căldură

În edificiile sociale și marea majoritate a gospodăriilor satului Capaclia, energia termică este asigurată pe bază de combustil solid(lemn și cărbune). Datorită faptului că locuitorii nu au posibilitatea până când de a se conecta la rețeaua de gazoduct, aceștia își asigură căldura în sezonul rece pe baza sobelor și cazanelor autonome pe bază de lemne și/sau cărbune, instalațiilor termice improvizate.

Există suficiente premise de a implementa în majoritatea edificiilor social-administrative cazane autonome pe bază de biomasă, care furnizează agent termic la un preț mult mai jos comparativ cu utilizarea gazului natural sau cărbune. Premisele respective sunt legate de existența în regiune a agenților economici producători de bricheti/peleți la prețuri rezonabile, precum și abundența în regiune a materiei prime pentru producerea biomaselor.

În perspectivă ar fi benefică efectuarea unor serii de lucrări de termoizolare a edificiilor social-administrative, ceea ce ar permite conservarea agentului termic și reducerea cheltuielilor pentru resursele energetice. Astfel, de lucrări ar fi binevenite și pentru gospodăriile casnice.

Ca alternativă de economisire a resurselor financiare pentru resursele energetice este utilizarea energiei solare.

3.3.6. Telecomunicații

În satul Capaclia telefonia fixă este asigurată de către operatorul național - SA Moldtelecom, care asigură în proporție de 80% gospodăriile satului cu numere de telefon: 468 case de locuit sunt telefonizate. Același operator asigură continuu racordarea gospodăriilor la rețeaua de Internet și conectarea la TV prin cablu. În raza satului Capaclia, r.nul Cantemir, acoperirea cu telefonie mobilă este bună. Localitatea se află în aria de acoperire a operatorilor de telefonie mobilă Orange, Moldcell și Unite.

3.3.7. Rețeaua de drumuri

Satul Capaclia este în apropiere de drumurile naționale R37 Ceadăr Lunga- Comrat- Cantemir și R46 Pleșeni- Iargara. Circulația populației satului spre centrul raional (or. Cantemir) este asigurată de 2